

Oppiminen. Osaaminen. Sivistys. Koulutus.

PUOLUSTAMISEN ARVOISTA.

**Opettajat rakentavat
oivallus kerrallaan
osaavaa, hyvinvoivaa
ja puolustamisen
arvoista Suomea.
Kansaa, joka ratkaisee
mahdottomaltakin
tuntuvia haasteita ja
kääntää talouden ja
tuottavuuden taas
kasvuun.**

**Tämä työ on puolustamisen
arvoista. OAJ ehdottaa
tulevalle hallitukselle
osaamis- ja koulutustason
nousuun kääntäviä
ratkaisuja, joissa kuuluu
koulutus-, kasvatus-
ja tutkimusalan
ammattilaisten ääni.**

**Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
puolustamisenarvoista.fi**

Suomi on käännekohtassa

Eduskuntavaaleissa 2027 Suomi on käännekohtassa. Suomen ainut kilpailuetu on korkea osaaminen, eikä se synny itsestään. OAJ ehdottaa tulevalle hallitukselle seitsemää ratkaisukokonaisuutta, joilla nostetaan osaamis- ja koulutustasoa sekä huolehditaan reilusta työelämästä.

Koulutusta, osaamista ja tutkimusta puolustamalla me puolustamme samalla hyvinvointia, turvallista ja taloudellisestikin menestyvää Suomea.

1. Riittävä rahoitus ja vahva ohjaus

Koulutus- ja osaamistason nostaminen edellyttää sitoutumista riittävään rahoitukseen. Vaikeassakaan taloustilanteessa koulutuksesta ja tutkimuksesta ei pidä leikata. Inhimillisen pääoman suojelemiseksi ikäluokkien pienenemisestä vapautuvat resurssit on kohdennettava koulutuksen vahvistamiseen.

Riittävän rahoituksen lisäksi tarvitaan selkeää lainsäädäntöä ohjaamaan koulutuksen järjestämistä. Vain siten voidaan turvata yhdenvertaisuus ja oikeus laadukkaaseen koulutukseen läpi Suomen.

→ Lue lisää sivulta 4.

2. Koulutetut opettajat ja esihenkilöt

Opettajien vahva ja ajantasainen osaaminen on koulutuksen keskeisin laatutekijä. Siksi kelpoisuusvaatimuksista täytyy pitää kiinni sekä säätää alalle täydennyskoulutusvelvoite. Myös

alan johtajien osaamista ja johtamisjärjestelmää on vahvistettava. Opettajankoulutusmäärien ennakoimiseksi Suomeen tarvitaan opettajarekisteri.

→ Lue lisää sivulta 7.

3. Turvalliset oppilaitokset, hyvinvoivat oppijat

Oppiminen edellyttää työrauhaa, hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta. OAJ esittää turvaamistoimia- ja kurinpitokeinoja koskevan lainsäädännön täsmentämistä sekä viranomaisten yhteistyön ja tiedonkulun kehittämistä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltoa pitää vahvistaa, jotta esimerkiksi tunnistetaan tuen tarve tilanteissa, joissa lapsi tai nuori ei ole koulunkäyntikykyinen. Myös huoltajan vastuuta oppivelvollisuuden suorittamisesta pitää täsmentää.

→ Lue lisää sivulta 9.

4. Koulutus mahdollistaa kotoutumisen ja kansainvälisyyden

Pienenevien ikäluokkien Suomi ei pärjää ilman maahanmuuttoa, vaan menestyvä elinkeinoelämä ja julkinen sektori tarvitsevat kansainvälisiä osaajia monenlaisiin työtehtäviin. Koulutus on keskeisin keino edistää onnistunutta maahanmuuttoa ja kiinnittymistä yhteiskuntaan sekä työmarkkinoille. OAJ esittää ratkaisuja etenkin kielenoppimisen ja kotoutumiskoulutuksen vahvistamiseksi.

→ Lue lisää sivulta 12.

5. Koulutusketju on vain niin vahva kuin sen heikoin lenkki

Oppiminen alkaa jo varhaiskasvatuksessa ja jatkuu läpi elämän aina korkeimpaan koulutukseen asti. Koko koulutusketjun pitää olla kunnossa, jotta koulutus- ja osaamistaso kääntyvät nousuun. OAJ esittää konkreettisia ratkaisuja koulutuksen laadun vahvistamiseksi kaikille koulutusasteille.

→ Lue lisää sivulta 16.

6. Vakaa työelämä ja hyvinvoivat työntekijät

Työkykyä ja työhyvinvointia edistämällä voidaan pidentää työuria ja vaikuttaa positiivisesti julkiseen talouteen. OAJ esittää koulutus-, kasvatusta ja tutkimusallalle omaa työsuojeluohjelmaa. Lisäksi on tärkeää esimerkiksi kehittää työterveyshuoltoa sekä ehkäistä työn psykososiaalista kuormitusta. Työelämän vakautta on vahvistettava parantamalla palvelussuhdeturvaa.

→ Lue lisää sivulta 28.

7. Reilut työmarkkinat

Sopien päästään työmarkkinoilla aina sanelua parempaan lopputulokseen. Siksi OAJ esittää muun muassa sovittelujärjestelmän vahvistamista. Lisäksi pitää vahvistaa palkkatasa-arvoa, parantaa riitaprosessien sujuvuutta ja säätää ammattijärjestöille kanneoikeus.

→ Lue lisää sivulta 30.

Koulutus on puolustamisen arvoista

Koulutus ja osaaminen ovat tutkitusti talouskasvuun edellytyksiä. Suomen suunta on käännettävä kestäväälle kasvu-uralle, ja se onnistuu vain resursoimalla koulutukseen.

Oppimistulokset ja koulutustaso saadaan nousuun panostamalla opetuksen laatuun ja koko koulutusketjuun. Näin vahvistamme Suomen taloutta ja hyvinvointia, luomme kestäväää tulevaisuutta jokaiselle lapselle ja nuorelle sekä varmistamme osaajat työmarkkinoiden tarpeisiin.

Tavoitteenamme on nostaa Suomi takaisin koulutuksen kärkimaaksi. Se edellyttää, että opettajat ja alan esihenkilöt voivat tehdä työssä mahdollisimman hyvin jokaisen oppijan parhaaksi.

OAJ tarjoaa ratkaisuja. Haluamme käydä avointa ja rakentavaa vuoropuhelua kaikkien päättäjien kanssa. Koulutus, sivistys ja turvallinen työelämä ovat puolustamisen arvoisia.

Katarina Murto
OAJ:n puheenjohtaja
katarina.murto@oaj.fi

1

Koulutus- ja osaamistason nostaminen edellyttää vahvaa ohjausta ja riittäviä resursseja

Osaamis- ja koulutustaso on laskenut Suomessa jo pitkään. Suomelle on kohtalonkysymys, onnistummeko kääntämään suunnan.

Mitä vähemmän meitä on ja mitä moninaiemmista taustoista ponnistamme, sitä tärkeämpää on huolehtia, että jokainen saa läpi elämän kantavat tiedot ja taidot sekä valmiuden päivittää osaamistaan muuttuvassa työelämässä ja maailmassa. Vain siten voidaan taata myös talouden pitkäjänteinen kasvu.

Vahvistetaan kasvatuksen, koulutuksen ja tutkimuksen rahoitusta läpi koulutusketjun

→ **KASVUTAKUU.** Koulutus- ja osaamistason noston edellyttämistä toimista ja niiden riittävästä rahoituksesta on laadittava pitkän aikavälin suunnitelma, jolle haetaan laaja parlamentaarinen tuki.

→ **RIITTÄVÄ PERUSRAHOITUS JA VAIKUTTAVUUTTA HANKKEISIIN.** Kaikkien koulutusmuotojen

toiminnan pitkäjänteisyys ja vakaus on varmistettava riittävällä perusrahoituksella. Perusrahoitusta tulee täydentää tarkkaan suunnatuilla ja vähintään useamman vuoden kestävillä hankerahoituksilla, joiden vaikuttavuutta tutkitaan.

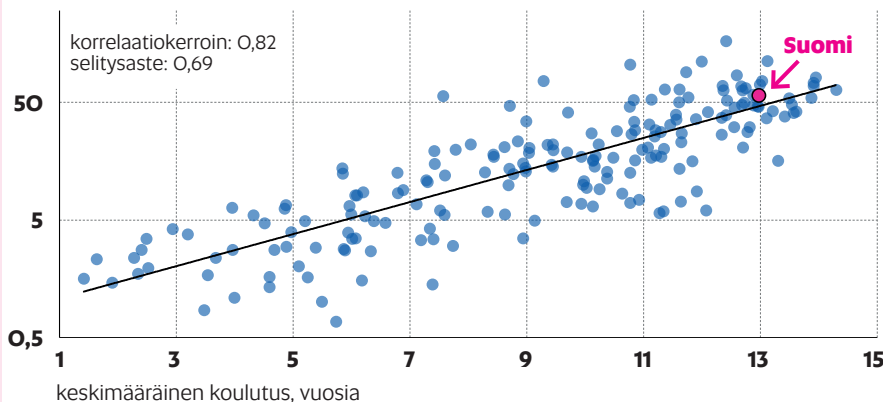
→ **IKÄLUOKKIEK PIENENEMISESTÄ VAPAUTUVAT RAHAT KOULUTUKSEN LAATUUN.** Suunnataan lapsimäärän vähentymisestä vapautuvat rahat takaisin koulutusjärjestelmään. Siten voidaan vahvistaa koulutuksen laatua ja yhdenvertaisuutta. Leikkauksia ei tule tehdä missään koulutusmuodossa. Nykytilanteessa, jossa osaamis- ja koulutustaso jo muutenkin laskevat, ne olisivat suora leikkaus Suomen tulevaisuudesta.

→ **VAHVISTETAAN TASA-ARVORAHOITUSTA.** Pidetään yllä ja kehitetään opetus- ja kulttuuriministeriön jakamaa laatu- ja tasa-arvorahoitusta. Laajennetaan sen käyttöä myös toisen asteen oppilaitoksiin.

→ **T&K-RAHOITUSTA MYÖS KORKEAKOULUJEN**

Koulutustasolla on suora yhteys kansantalouden menestykseen

bruttokansantulo henkeä kohti,
tuhansia ostovoimakorjattuja dollareita

Kansainvälisesti koulutustason ja bruttokansantuotteen koon yhteys on voimakas. Mitä koulutetumpi maa on, sitä korkeampi on maan bruttokansantuote. Suomen talouden kasvuun edellytys on koulutustason ylläpito ja nosto. Lähde: Human Development Report 2025 -tietokanta

PERUSRAHOITUKSEEN. Pidetään kiinni parlamentaarisesta T&K-linjauksesta. Mahdollistetaan tämän rahoituksen kohdentaminen nykyistä laajemmin myös korkeakoulujen perusrahoitukseen.

Lainsäädäntö, rahoitus ja valvonta ohjaamaan koulutuksen järjestäjiä turvaamaan sivistykselliset perusoikeudet

→ SELKEÄÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ, EI NORMINPURKUA.

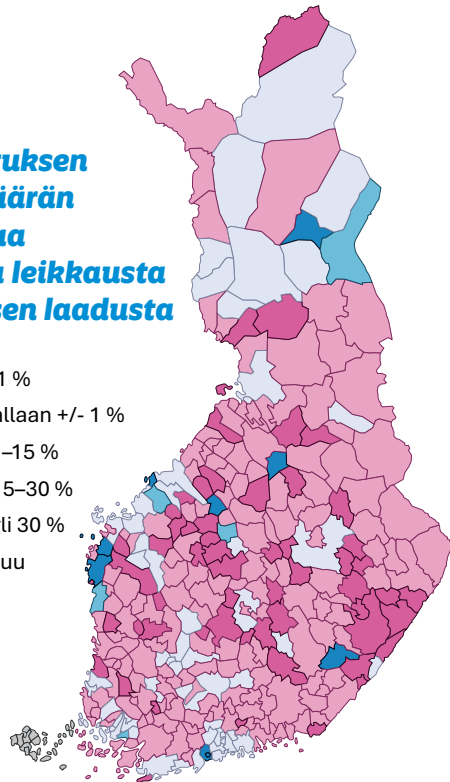
Kasvatuksen, koulutuksen ja tutkimuksen niukat resurssit on käytettävä tehokkaasti, ja rahoituksen on ohjauttava ydintoimintoihin. Jotta tämä toteutuu, koulutuksen järjestäjiä on ohjattava selkeällä lainsäädännöllä suuntaamaan resurssit lainsäädännön tavoitteiden mukaisesti. Rahoituksen läpinäkyvyyttä on lisättävä, jotta sen käytön seuraaminen on mahdollista. Norminpurku ei koulutukseen sovi.

→ **KOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN LUVANVARAINSEKSI – EI VOITONTAVOITTELULLE!** Kriteerit täytettäviä koulutuksen järjestäjiä – yksityiset ja valtio mukaan lukien – pitää rahoitusta jaettaessa kohdella tasapuolisesti. Yksityisen järjestämisen on perustuttava luvanvaraisuuteen, eikä voiton tavoittelua julkisella rahoituksella järjestettävissä koulutuksessa pidä sallia. Myös varhaiskasvatuksessa pitää pyrkiä kieltämään voitontavoittelu vastaavasti kuin muualla koulutussektorilla.

→ **VAHVEMPAA LAADUNVALVONTAA.** Alueiden, kuntien ja jopa koulujen välisten erojen kasvaessa lupa- ja valvontaviraston oma-aloitteista puuttumisoikeutta pitää vahvistaa. Viraston valvontatehtävänä on oltava kasvatus- ja koulutuspalveluiden järjestämisessä esiintyvien ero-

Perusopetuksen oppilasmäärän lasku ei saa tarkoittaa leikkausta koulutuksen laadusta

- Kasvaa yli 1 %
- Pysyy ennallaan +/- 1 %
- Pienenee 1–15 %
- Pienenee 15–30 %
- Pienenee yli 30 %
- Tieto puuttuu

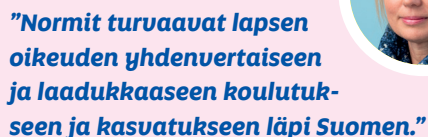

Perusopetuksen oppilasmäärän kehitys 2025–2032. Oppilasmäärä laskee valtaosassa Suomen kuntia. Muutokseen sopeutumiseksi ikäluokkien pienentymisestä vapautuvat eurot on kohdennettava koulutuksen laadun ylläpitoon. Lähde: Tilastokeskus, perusopetuksen oppilasmäärä 133w ja väestöennuste 14wx

jen sekä valtakunnallisten laatutavoitteiden ja -strategioiden toteutumisen säännöllinen arviointi osana peruspalveluiden arviointityötä sekä informaatio-ohjausta. Tähän on osoitettava riittävät voimavarat.

Vahvistetaan kasvatuksen ja koulutuksen laatua uudistamalla kuntien ohjausta

Kuntien keskeisin tehtävä on laadukkaan kasvatuksen ja koulutuksen järjestäminen. Suomen osaamis- ja koulutustason nosto onkin suurelta osin kuntien vastuulla. Tavoitetta ei saavuteta, jos kunnilla ei ole kykyä ylläpitää kasvatuksen ja koulutuksen laatua kaikkialla Suomessa.

koulutuspolitiikan johtaja

**Varmistetaan laadukas kasvatus
ja koulutus sekä jatkuvan
oppimisen mahdollisuudet eri
puolilla Suomea**

→ **KOULUTUKSEEN SAAVUTETTAVUUSOHJELMA.** Käynnistetään koulutuksen saavutettavuusohjelma, jolla turvataan kasvatuksen ja koulutuksen järjestäminen ja saavutettavuus sekä tarvittavan työvoiman saatavuus erityisesti harvaan asutulla seudulla. Luodaan samalla kunnille kannusteet järjestää palveluita yhteistyössä.

Sitoudutaan osaamis- ja koulutustason nostoon ja seurataan tavoitteen etenemistä

→ **SEURANTAOHJELMA OSAAMIS- JA KOULUTUSTA-SOLLE.** Suomi tarvitsee seurantaohjelman, joka kertoo, etenemmekö osaamis- ja koulutustasolle asetettuja tavoitteita kohti. Mittareina seurantaohjelmassa voivat toimia muun muassa kansalliset ja kansainväliset osaamistason mittaukset sekä koulutustason kehitys hallituskauden aikana, koulutukseen sisäänottomäärät ja läpäisyaste.

→ **VAHVEMPAA KASVATUS- JA KOULUTUSALAN TUTKIMUSTA.** Vahvistetaan kasvatus- ja koulutusalan tutkimusta ja hyödynnetään sitä paremmin koulutusta koskevien uudistusten vaikutusten arvioinnissa ja seurannassa.

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

2

Kasvatuksen ja koulutuksen laatu turvataan panostamalla henkilöstön koulutukseen ja oppilaitosten johtamiseen

Opettajien pedagoginen osaaminen on OECD:n mukaan vahvimpia ennusteita hyville oppimistuloksille (OECD, Teacher knowledge survey, 2026). Oppijat oppivat siis sitä paremmin, mitä osaavampia heidän opettajansa ovat. Siksi oppimistulokset saadaan kestävästi nousuun vain satsaamalla opettajiin.

Perustetaan opettajarekisteri opettajankoulutusmäärien ennakkoinnin ja alan tutkimuksen pohjaksi

→ **PERUSTETAAN OPETTAJAREKISTERI.** Opettajarekisteri tarvitaan, jotta opettajien määrästä eri koulutusasteilla saadaan ajantasainen tilannekuva: Millainen on opetusalan kelpoisuustilanne eri tehtävissä ja alueilla? Missä määrin opettajat ja esihenkilöt kouluttautuvat uran aikana? Entä millaista työvoimatarvetta ja poissiirtymistä alalla esiintyy?

Tämän kaltainen kattava tieto henkilöstöstä on välttämätöntä, jotta voidaan suunnitella, kuinka paljon opettajia tulee tulevaisuudessa kouluttaa alalle ja millaista alan sisäistä lisäpätevyyskoulutusta tarvitaan. Kattava opettajatieto tarvitaan myös alaa koskevaan tutkimukseen.

"Opetus on ajan tasalla vain, jos opettajalla on mahdollisuus kehittää osaamistaan läpi koko uran."

Päivi Lyhykäinen
erityisasiantuntija

Varmistetaan opettajien vahva osaaminen

→ **YLLÄPIDETÄÄN OPETTAJANKOULUTUKSEN KORKEAA LAATUA.** Korkeatasoinen opettajankoulutus on keskeinen tapa varmistaa opetuksen ja oppilaitosten toiminnan laatu.

→ **EI TINGITÄ KELPOISUUSVAATIMUKSISTA.** Opettajien ja johtajien osaaminen ja koulutuksen taso-arvo voidaan turvata vain pitämällä kiinni vahvoista kelpoisuusvaatimuksista läpi koulutusketjun. Nykyisiä kelpoisuusvaatimuksia ei tule miltään osaltaan väljentää. Lähtökohtaisesti kelpoisuusvaatimukset pitää säätää myös niille opettajaryhmille, joille niitä ei vielä ole säädetty.

→ **LISÄKELPOISUUKSIEN HANKKIMINEN HELPOMMAKSI.** Opettajille pitää mahdollistaa useampien opettajakelpoisuuksien hankkiminen nykyistä joustavammilla opintomahdollisuuksilla, jotta kelpoisten opettajien antama opetus voidaan turvata ikäluokkien pienentyessä. Työnantajia on vastuutettava mahdollistamaan lisäkelpoisuuksiin johtavien koulutusten suorittaminen tarvittaessa myös osittain työajalla.

Vakinaistetaan opettajankoulutusfoorumi pysyväksi toimielimeksi

→ **OPETTAJANKOULUTUSFOORUMIN TOIMINNAN VAHVISTAMINEN.** Opettajankoulutuksia täytyy muuttuvassa maailmassa kehittää johdonmukaisesti ja suunnitelmallisesti. Siksi opettajankoulutusfoorumi pitää vakinaistaa pysyväksi toimielimeksi, jota johtaa ja rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opettajankoulutusfoorumin tehtävänä on kehittää opettajankoulutuksia yhteistyössä korkeakoulujen, sidosryhmien ja viranomaisten kanssa. Opettajankoulutuksissa tehtävää alan tutkimustyötä on vahvistettava, jotta saadaan tutkimukseen perustuvaa tietoa muun muassa koulutuksen kehittämiseksi ja tehtyjen koulutusudistusten arvioimiseksi.

Vahvistetaan oppilaitosten pedagogista johtamista

→ **JOHTAMISOPINNOT KELPOISUUSVAATIMUKSIIN.** Kasvatus- ja opetusalan johtaminen vaatii erityisosaamista, joten alan esihenkilöiden nykyisiä kelpoisuusvaatimuksia on täydennettävä johtamisopinnoilla. Tämä työ on aloitettava johtajuuden kehittämishankkeen (VEPO 2035) vuoteen 2035 ulottuvan johtajuuden kehittämissuunnitelman toimeenpanolla.

→ **AIKAA JOHTAMISEEN.** Esihenkilötyön laatua ja johtamisjärjestelmän resursseja on vahvistettava esimerkiksi määrittelemällä kohtuullinen yhden esihenkilön vastuulla oleva johdettavien määrä.

Säädetään opetuslalle täydennyskoulutusvelvoite sekä oikeus mentorointiin

→ **TÄYDENNYSKOULUTUSVELVOLLISUUS.** Opettajien ja johtajien on voitava kehittää osaamistaan läpi uran. Opettajien ajantasainen osaaminen on turvattava säätämällä velvollisuus työajalla tapahtuvaan täydennyskoulutukseen ja varmistettava sen rahoitus.

→ **OIKEUS MENTOROINTIIN URAN ALUSSA.** Opettajille on säädettävä oikeus kaksivuotiseen mentorointiin työuran alussa. Vertaismentoroinnissa mentoriksi koulutettu kokenut opettaja tukee uusia kollegojaan. Samalla kaikki mentorointiryhmässä olevat oppivat toisiltaan.

Kysy lisätietoja!

Tuomo Laakso
johtava erityisasiantuntija

Päivi Lyhykäinen
erityisasiantuntija

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

Nyt se on tutkittu:

Pedagoginen osaaminen on avain parempiin oppimistuloksiin

Opettajan pedagogiset taidot ovat vahvimpia ennusteita oppilaiden oppimistuloksille. Mitä osaavampi opettaja, sitä paremmat oppimistulokset. Tämä selvisi OECD:n keväällä 2026 julkaisemasta Teacher knowledge survey -tutkimuk-

sesta, jossa ensimmäistä kertaa tutkittiin laajamittaisesti ja vertailukelpoisesti opettajien pedagogisen osaamisen ja oppimistulosten yhteyttä.

– Tutkimus alleviivaa sitä, että ei ole yhdentekevää, kuka lapsiamme opet-

taa. Suomeen on välttämätöntä saada opettajarekisteri, jotta voidaan varmistaa, että jokainen lapsi saa opetusta pedagogisen koulutuksen saaneelta opettajalta, OAJ:n koulutuspolitiikan päällikkö Jaakko Salo sanoo.

3

Vahvistetaan jokaisen oikeutta turvallisuuteen ja hyvinvointiin oppilaitoksissa

Päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten pitää olla turvallisia paikkoja niin oppijoille kuin henkilökunnalle. Sen turvaamiseksi tarvitaan selvät pelisäännöt myös yllättävien tilanteiden ja uhkien varalle. Yhteistyön viranomaisten välillä on oltava sujuvaa. Kuitenkaan ei pidä unohtaa huoltajien ensisijaista kasvatusvastuuta lapsestaan.

Täsmennetään lainsäädäntöä ja lisätään opettajien ja rehtoreiden toimivaltuuksia oppilaitosten työrauhan ja turvallisuuden parantamiseksi

→ **SELKEYTTÄ TURVAAMIS- JA KURINPITOTOIMIIN SEKÄ TOIMIVALTUUKSIIN.** Oppilaitosten työrauhaa ja turvallisuutta vahvistetaan selkeyttämällä turvaamistoimia ja kurinpitokeinoja koskevaa lainsäädäntöä sekä lisäämällä rehtoreiden ja opettajien toimivaltuuksia. Lisäksi oppijoille tulee säätää velvollisuus suorittaa heille määrätty kurinpitotoimet. Muuten ne ovat tehottomia ja menettävät merkityksensä.

→ **EI JULKISUUTTA YKSITYISYYDEN SUOJAN JA OPPILAITOSTURVALLISUUDEN KUSTANNUKSELLA.** Opetuksen sekä arviointitietojen julkisuutta tulee rajoittaa, jotta oppijoiden oikeus yksityisyyteen voidaan turvata ja huolehtia oppilaitosturvallisuudesta paremmin.

→ **SUJUVOUUTTA TIEDONKULKUUN.** Viranomaisten välistä tiedonkulkua tulee sujuvoittaa säätämällä ja ohjeistamalla siitä täsmällisemmin. Poliisin yhteistyötä oppilaitosten kanssa ja moniammatillista ankkuritoimintaa tulee edelleen kehittää.

"Turvallinen kasvatus- ja koulutusarki vahvistaa koko yhteiskunnan vakautta, osaamista ja hyvinvointia."

Kun aikuisilla on aikaa, osaamista ja riittävät resurssit kohdata haastavia tilanteita, lapset ja nuoret saavat kasvaa, oppia ja opiskella turvallisessa arjessa."

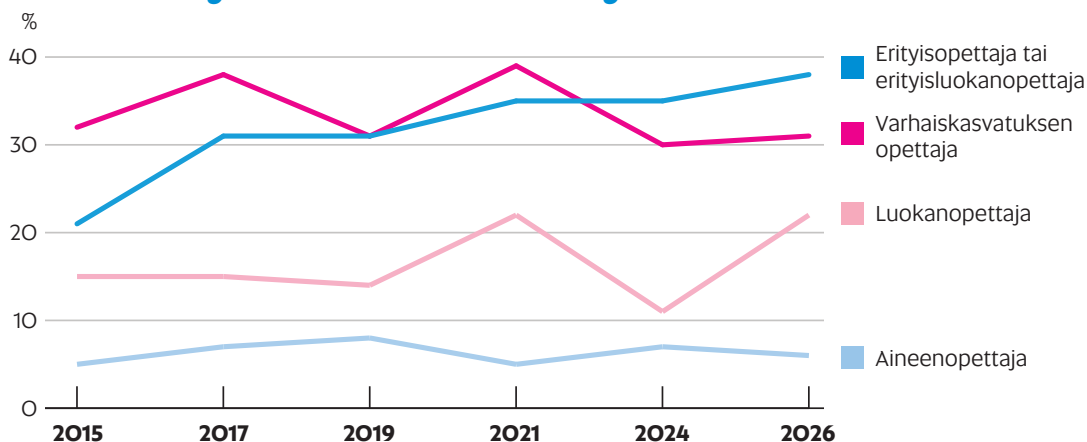
Noora Pikkuluoto, juristi

Lisätään koulupäivän jälkeisten harrastusmahdollisuuksien saavutettavuutta

Koulupäivän jälkeisistä harrastusmahdollisuuksista ja niiden saavutettavuudesta huolehtiminen tukee liikunnallisen elämäntavan kehittymistä, mahdollistaa tutustumisen eri harrastuksiin sekä poistaa yksinäisyyttä ja turvatomuutta lasten iltapäivistä. Hyvinvointia edistetään varmistamalla riittävä ja oikea-aikainen tuki eri elämäntilanteissa. Ensisijaisesti koulupäivien rakennetta ja kestoa on tarkasteltava opimistulosten vahvistamisen näkökulmasta ja kiinnitettävä huomiota Suomen poikkeuksellisen alhaisten oppituntimäärien kasvattamiseen.

→ **LISÄÄ HARRASTUSMAHDOLLISUUKSIA KOULUPÄIVÄN YHTEYTEEN.** Harrastukset tukevat lapsen ja nuoren itsetunnon sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehitystä ja tarjoavat vastapainoa ja palautumista koulutyöstä. Siksi lasten mahdollisuuksia osallistua koulupäivän jälkeen esimer-

Kasvatus- ja opetusalan ammattilaiset kohtaavat yhä enemmän väkivaltaa työssään

Väkivalta on lisääntynyt kahden vuoden aikana erityisesti perusopetuksessa. Myös varhaiskasvatuksen opettajat kokevat paljon väkivaltaa työssään. Lähde: Opetusalan työolobarometri 2026

kiksi koulujen kerhotoimintaan, taiteen perusopetukseen ja muihin harrastuksiin tulee lisätä.

→ **ENNALTAEHKÄISTÄÄN PAHOINVOINTIA.** Vahvistetaan sosiaali- ja terveystalvelujen ennaltaehkäisevää tukea.

Parannetaan monialaista yhteistyötä sekä oppilas- ja opiskeluhuollon riittävyttä

Lasten ja nuorten hyvinvointi edellyttää monialaista ja moniammatillista tukea. He tarvitsevat kokonaisvaltaisen, saumattoman ja vaikuttavan tukijärjestelmän arkinsa ja hyvinvointinsa tueksi. Se on tärkeää, sillä vain hyvinvoiva lapsi oppii.

Terveystenhuollon ammattilaisten tehtävät eivät kuulu opettajille, ja siksi on tärkeää, että kouluissa on riittävä määrä kouluterveydenhuollon henkilöstöä vastaamaan oppilaiden terveydellisiin tarpeisiin.

→ **VAHVISTETAAN OPPILAS- JA OPISKELUHUOLTOA.** Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja tulee vahvistaa sekä turvata palveluiden riittävyys. Tämä edellyttää psykologien ja kuraattorien saatavuuden varmistamista sekä lainsäädännön täsmentämistä. Koulu- ja oppilaitosnuorisotyö sekä psykiatriset sairaanhoitajat on tuotava osaksi palvelukokonaisuutta. Kouluterveydenhoitajien roolia on selkeytettävä siten, että heidän tehtäviinsä kuuluu pitkäaikaissairaalan lapsen lääkehoidon tukeminen, äkillisten sairastumisten ja tapaturmatilanteiden arviointi sekä osallistuminen ensiapuun.

→ **KOULUNKÄYNTIKYVYN ARVIOINTIIN SELVÄ PROSESSI.** Sellaiset tilanteet on tunnistettava paremmin, joissa lapsi tai nuori ei ole koulunkäyntikykyinen. Tämä edellyttää koulunkäyntikyvyn arviointiprosessin käyttöönottoa. Lisäksi on mahdollistettava koulun ja opintojen joustava suorittaminen. Tämä tukee myös kuntoutumista.

→ **PUUTUTAAN POISSAOLOIHIN YHDESSÄ.** Vahvistetaan sosiaalihuollon ja lastensuojelun vastuuta ennaltaehkäistä poissaoloja sekä tukea poissaoloilla oireilevaa lasta tai nuorta.

Parannetaan opetustoimen mahdollisuuksia tukea lastensuojelussa olevan lapsen oppivelvollisuuden toteutumista ja hyvinvointia

→ **PAREMPI YHTEISTYÖ OPPILAITOKSEN JA LASTENSUOJELUN VÄLILLÄ.** Oppilaitoksen ja lastensuojelun välistä yhteistyötä ja tiedonkulkua tulee selkeyttää. Lainsäädäntöä on muutettava siten, että koululla lastensuojeluilmoituksen tehneelle henkilölle kulkeutuu tieto ilmoituksen vastaanottamisesta ja sitä hoitavasta henkilöstä. Lapsen koulupolun merkitystä on korostettava säätämällä siitä sijoituspäätökseen keskeisesti vaikuttava elementti. Lastensuojelulaissa sosiaalityöntekijän vastuuta tiedonkulusta tulee vahvistaa, jotta opetuksen järjestäjä saa tarvitsemansa tiedot lapsen opetuksen järjestämistä varten ja tiedon siitä, kuka on oppilaan asioissa yhteistyötaho koulun kanssa.

Vahvistetaan huoltajan vastuuta oppivelvollisuuden suorittamisesta

Huoltajalla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsestaan. Yhteistyö kodin ja koulun välillä on kuitenkin tärkeää, jotta lapsen kasvu ja oppiminen sujuvat mahdollisimman mutkattomasti. Yhteistyö on tarpeellista läpi koulutuspolun varhaiskasvatuksesta alkaen.

60 %

Valtaosa eduskuntapuolueiden vaikuttajista edistäisi lasten ja nuorten hyvinvointia vahvistamalla huoltajien vastuuta lapsen oppivelvollisuuden suorittamisesta.

Lähde: Aula Researchin kysely puoluehallituksille ja piirien puheenjohtajille 2026

Jotta kodin ja koulun välinen yhteistyö toimii, tarvitaan kaikkien osapuolten aktiivista osallistumista sekä aikaa luottamuksen rakentamiseen.

→ **TÄSMENNETÄÄN HUOLTAJAN VASTUUTA OPPIVELVOLLISUUDEN SUORITTAMISESTA.** Oppivelvollisuuslain mukaan huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Toisinaan huoltajan passiivisuus aiheuttaa merkittävää haittaa lapsen oppivelvollisuuden toteutumiselle. Siksi huoltajan vastuuta oppivelvollisuuden suorittamisesta sekä osallistumisesta lapsen asioiden käsittelyyn koulussa tai oppilaitoksessa tulee täsmentää.

Kysy lisätietoja!

Martta October, juristi

Noora Pikkuluoto, juristi

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

Suomen menestyminen edellyttää kansainvälisyyttä ja koulutuksen tuella onnistunutta maahanmuuttoa

Ikääntyvä Suomi tarvitsee menestyäkseen myös kansainvälisiä osaajia niin suorittavan kuin korkean asiantuntemuksen työtehtäviin. Koulutus on paras keino tukea Suomeen muuttavien kotoutumista, kielen ja kulttuurin oppimista sekä pääsyä työelämään.

Uudesta kielenoppimisen mallista vahva alku opetuskielen oppimiselle esi- ja perusopetuksessa

→ **VAHVISTETUN KIELENOPPIMISEN MALLI.** Opetuskielen hallinta on välttämätön edellytys opinpolulla menestymiselle. Siksi tarvitaan uusi vahvistetun kielenoppimisen malli, jossa opetuskielen oppimisen alkuvaihe esi- ja perusopetuksessa uudistetaan nykyistä intensiivisemmäksi ja vahvemmaksi lapsille, joilla ei ole riittävää opetuskielen osaamista.

Mallin tavoitteena on, että lapsi saavuttaa opetuskielen hyvän hallinnan noin neljä vuotta kestävän tehojakson aikana. Tämä mahdollistaa sujuvan ja tasavertaisen opinpolun.

Vahvistettu kielenoppimisen tehojakso alkaa

”Kotoutumiskoulutus lisää verotuloja ja vähentää tulonsiirtoja. Tämä tekee siitä selvästi vaikuttavan ja samalla julkisen talouden näkökulmasta kannattavan koulutusmuodon.”

Lähde: Koulutus on kasvua -tutkimuskatsaus, 05/2026, oaj.fi/ajankohtaista/julkaisut

esiopetuksesta tai myöhemmin, riippuen siitä, milloin lapsi on Suomeen saapunut. Tehojakso koostuu systemaattisesta kielitaidon testauksesta sekä sen perusteella mitoitettavasta vahvistetusta kielen opetuksesta.

Vahvistettu kielen opetus koostuu valmistavasta opetuksesta ja sen lisäopetuksesta; S2-opetuksesta sekä kielellisestä tukiopetuksesta, jota lailla erikseen kohdennetaan vahvennettuna oppilaille valmistavaa opetusta seuraavien kahden vuoden ajaksi.

Opetuskielen oppimista pitää oppijan tarpeen mukaan tukea myös ennen tehojaksoa varhaiskasvatuksen S2-opetuksessa sekä tehojakson jälkeen perusopetuksen kielellisellä tukiopetuksella ja S2-opetuksella.

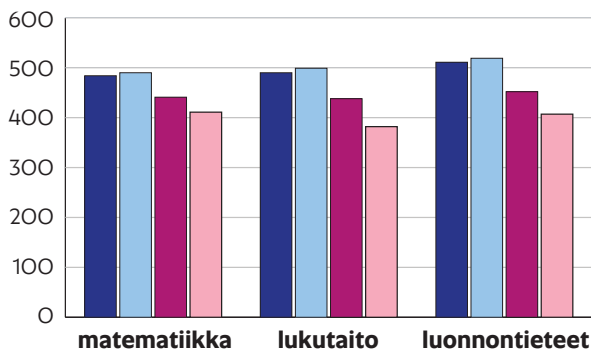
→ **OIKEUS VALMISTAVAAN OPETUKSEEN.** Valmistava opetus ja sen lisäopetus pitää määritellä oppilaan subjektiiviseksi oikeudeksi. Opetuksen laatu turvataan määrittämällä siihen kelpoisuus esi-, luokan- ja aineenopettajille.

Jatketaan suomi toisena kielenä sekä oman äidinkielen opetuksen kehittämistä

→ **S2-OPETUKSEN KEHITTÄMISTÄ ON JATKETTAVA.** S2-opetuksen kehittämistä on tärkeää jatkaa läpi koko koulutusketjun varhaiskasvatuksesta lähtien. Jotta oppijat osataan yhdenmukaisesti ohjata oikeaan oppimäärään (S1/S2) läpi Suomen, oppijoiden kielitaidon arvioimiseen on laadittava valtakunnalliset kielitaitoa mittaavat testit.

→ **VAHVISTETAAN OMAN ÄIDINKIELEN OPETUSTA.** Oman äidinkielen osaaminen on pohja myös opetuskielen hallinnalle ja muulle oppimiselle.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kielenoppiminen on koulutuksen avainkysymyksiä

■ kaikki suomalaisnuoret ■ ei maahanmuuttajataustaa ■ 2. sukupolvi ■ 1. sukupolvi

Maahanmuuttajatausta näkyy keskimääräisissä oppimistuloksissa. Merkille pantavaa Suomen tuloksissa on se, että vielä toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tuloksissa ero on niin selvä. Kansallisiin oppimistuloksiin tämän vaikutus on pieni.

Lähde: Tukea tasa-arvoiselle koulutiele: maahanmuuttajataustaisten nuorten osaaminen PISA 2022 -tutkimuksessa. Jyväskylän yliopisto, koulutuksen tutkimuslaitos.

”Vaikka maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimistulokset ovat keskimäärin muiden tuloksia alemmat, on niiden vaikutus Suomen PISA-tuloksiin kokonaisuutena häviävän pieni.

Valtaosa oppimistulosten eroista selittyy maahanmuuttajataustaisten oppilaiden heikommalla sosioekonomisella asemalla sekä opetuskielen heikommalla hallinnalla. Sosioekonomiseen asemaan on huomattavasti vaikeampi vaikuttaa, mutta opetuskielen osaamisen varmistamisella maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimistuloksia saataisiin nostettua huomattavasti.”

Jaakko Salo, koulutuspolitiikan päällikkö

le. Siksi oman äidinkielen opetusta tulee lisätä. Opetuksessa voidaan tarvittaessa hyödyntää etäyhteyksiä.

Vahvistetaan myöhemmin maahan saapuvien nuorten opetuskielen hallintaa ja sujuvaa polkua toisen asteen opintoihin

→ VALMISTAVIA OPINTOJA TOISEN ASTEEN OPETUSKIELEEN. Perusopetuksen loppuvaiheessa

maahan saapuneille nuorille on luotava opetuskielen hallintaa vahvistavat opinnot sekä niitä tukeva opintopolku. Osa nuorista nimittäin saa peruskoulun päättötodistuksen, mutta ei vielä osaa opetuskieltä riittävästi aloittaakseen toisen asteen tai tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVa).

Silloin hän tarvitsee toisen asteen opetuskielen valmistavia opintoja. Näitä voitaisiin tarjota vuoden ajan TUVAssa, ammatillisessa koulutuksessa tai vapaan sivistystyön oppilaitoksessa. Opetuskielen valmistavien opintojen

”Keskustelu maahanmuutosta on herkästi kärjistyntä ja ongelmakeskeistä. OAJ esittää ratkaisuja, joilla varmistetaan, että Suomeen muualta muuttavat kotoutuvat ja työllistyvät. Siinä on avainasemassa koulutus.”

Päivi Lyhykäinen
erityisasiantuntija

aikana opiskelija voisi suorittaa myös TUVAn tai ammatillisen oppilaitoksen opintoja.

Jos toisen asteen opintojen alussa opetuskielen taito on riittävä mutta vielä heikko, opiskelijan on saatava intensiivistä opetuskielen S2-opetusta, kielellistä tukiopetusta sekä kielitietoista opetusta.

Selvitetään kotoutumiskoulutuksen laatua ja vahvistetaan sen vaikuttavuutta

→ **SELVITYKSESTÄ SELKÄNOJAA KOTOUTUMISKOULUTUKSEN KEHITTÄMISEEN.** Kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuudesta, laadusta ja oppimistuloksista on tehtävä selvitys, joka koskee kaikkia kotoutumiskoulutusta tarjoavia oppilaitoksia sekä yksityisiä toimijoita. Selvityksessä on tutkittava erityisesti sitä, olisiko nykyisiä resursseja mahdollista kohdentaa enemmän varsinaiseen kotoutumiskoulutukseen, jos kotoutumiskoulutus säädettäisiin osaksi koulutusjärjestelmää ja luovuttaisiin byrokraattisesta kilpailutusprosessista. Selvityksen pohjalta tehdään toimia kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi.

Luodaan edellytyksiä osaajien liikkuvuudelle sekä koulutuksen ja tutkimuksen kehittymiselle kansainvälisyyttä vahvistamalla

→ **OPETTAJILLE MONIKULTTUURISUUSOSAAMISTA.** Opettajien monikulttuurisuusosaamista on tuettava osana opettajien täydennyskoulutuksen kehittämistä.

→ **TUKEA KANSAINVÄLISYYDELLE KOULUTUKSESSA.** Kansainvälisyys ja kansainvälinen yhteistyö ovat elinehto suomalaisten osaamisen sekä koulutuksen ja tutkimuksen kehittymiselle. Oppilaitosten, oppijoiden, opettajien ja tutkijoiden osallistumista kansainvälistymistä vahvistaviin ohjelmiin ja hankkeisiin on tuettava sekä mahdollistettava henkilöstön liikkuvuus.

→ **KOULUTUSPERÄINEN MAAHANMUUTTO JA KOTOUTUMINEN.** Koulutusperäinen maahanmuutto on mahdollisuus koko Suomelle. Korkeakoulutissa on jatkettava hyväksi todettua SIMHE-ohjelmaa ja tarjottava opiskelijoille kotoutumiskoulutusta sekä vahvaa suomen tai ruotsin kielen opetusta. Lisäksi opiskelijoiden kiinnittymistä yhteiskuntaan ja työmarkkinoille on tuettava.

Kysy lisätietoja!

Päivi Lyhykäinen
erityisasiantuntija

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

Jokaiselle selvä polku kotoutumiseen ja kielen oppimiseen

ESIMERKKI 1: Aisha saapuu maahan vanhempiensa kanssa ollessaan 3-vuotias. Hän osallistuu ikätoveriensä kanssa varhaiskasvatukseen ja saa sieltä vahvan alun kielenoppimiselleen.

Aishan vanhemmat osallistuvat päiväkotipäivän aikana kansalaisopiston järjestämään kieli- ja kotoutumiskoulutukseen. Kansalaisopistossa he saavat harrastus- ja koulutus-toiminnan lomassa tietoa suomalaisen koulutusjärjestelmän toiminnasta, mikä auttaa heitä tukemaan Aishan opinpolkua.

ESIMERKKI 2: Liban saapuu Suomeen 5-vuotiaana. Hän aloittaa koulupolkunsa vahvistetun kielenoppimisen mallilla esiopetuksessa. Neljän vuoden aikana hänen kielitaitonsa edistymistä testataan systemaattisesti ja kielenoppimisen tukea säädellään tarpeen mukaan. Vahva suomen kielen taito on avain hänen myöhempään opintomenestykseensä.

Libanin isosisko Zaida saa saman kielenoppimisen jakson, joka hänellä alkaa 10-vuotiaana.

ESIMERKKI 3: Lee saapuu Suomeen peruskoulun loppuvaiheessa. Suoritettuaan peruskoulun päättötodistuksen hän opiskelee vuoden ajan toisen asteen opetuskieleen valmistavia opintoja tehden samalla myös TUVA-opintoja. Samalla hän pohtii, jatkaako lukioon vai ammatilliseen koulutukseen.

ESIMERKKI 4: Amina on 22-vuotias ja saapuu Suomeen opiskelemaan kemiaa yliopistossa. Hän saa opintojensa aikana kotoutumiskoulutusta ja oppii vahvalla kielen opetuksella hyvän suomen kielen taidon. Valmistuttuaan hän työllistyy Suomessa tutkijaksi kemianteollisuuteen.

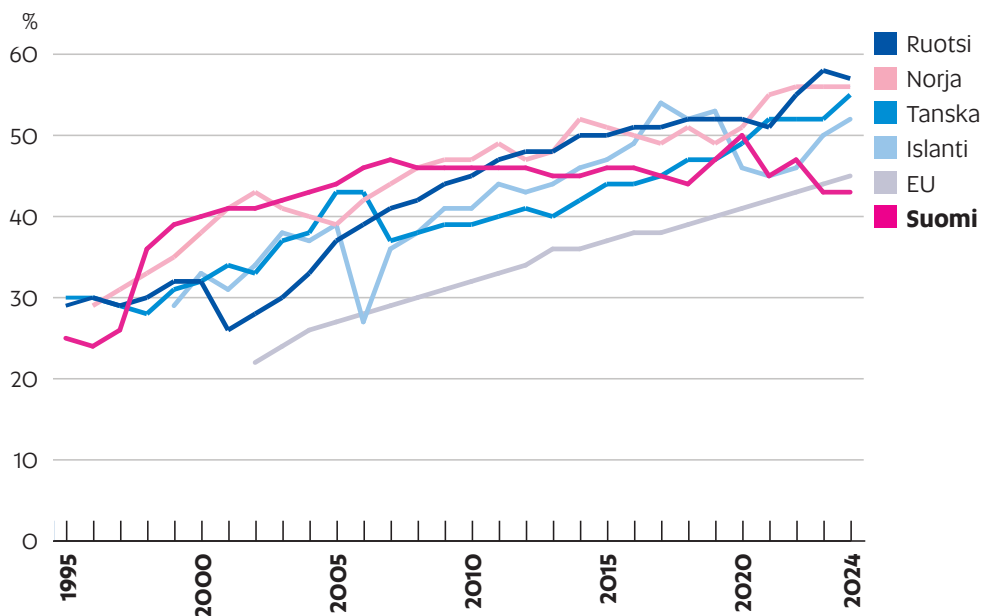
ESIMERKKI 5: Ivan saapuu Suomeen perheensä kanssa 40-vuotiaana. Koulunsa hän on käynyt synnyinmaassaan. Suomeen saavuttuaan hän osallistuu kansanopistossa järjestettyyn kotoutumiskoulutukseen ja oppii suomen kieltä. Tämä auttaa Ivania saamaan työpaikan. Nyt hän pohtii, jatkaisiko kouluttautumista.

5

Koko koulutusketjusta pitää huolehtia, jotta osaamis- ja koulutustaso kääntyy nousuun

Oppiminen on jatkumo, jossa uudet tiedot ja taidot rakentuvat aina aiemmin opitun päälle. Koulutustason nostamiseksi tavoitellut korkeakoulututkinnot edellyttävät vahvoja perustaitoja ja opiskeluvalmiuksia aiemmilta koulutusasteilta. Siksi osaamis- ja koulutustaso nousevat kestävästi vain huolehtimalla, että koulutusketjun jokainen lenkki on kunnossa.

Suomi on jäänyt koulutustasossa kilpailijamaistaan

Suomi oli vuosituhannen alussa maailman koulutetuimpia maita. Koulutustaso kuitenkin jämähti paikoilleen, ja keskeiset kilpailijamaat ovat nyt ohittaneet Suomen koulutustasollaan. Kuviossa esitetty korkeakoulutettujen osuus 30–34-vuotiaista. Lähde: Eurostat

Ratkaisumme varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen

Varmistetaan laadukkaan varhaiskasvatuksen edellyttämä henkilöstö

Opettajankoulutusmääriä on yliopistoissa viime vuosina nostettu ja kehitetty uusia tapoja kouluttautua, jotta varhaiskasvatuksen opettajatarpeeseen pystytään vastaamaan. Suunta on oikea!

→ YLLÄPIDETÄÄN RIITTÄVIÄ KOULUTUSMÄÄRIÄ.

Henkilöstötarvetta on arvioitava tiiviisti. Lisäksi on jatkettava jo aloitettuja hyviä toimia, jotta riittävät opettajankoulutusmäärät ja varhaiskasvatuksen maistereiden koulutusmäärät varmistetaan yliopistoissa. Siten vastataan laadukkaan varhaiskasvatuksen edellyttämään opettajien ja päiväkodinjohtajien tarpeeseen vuonna 2030 ja siitä eteenpäin, kuten varhaiskasvatuslakiin vuonna 2018 säädettiin.

→ VAHVISTETAAN VARHAISKASVATUKSEN ASEMAA

OSANA KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄ. Osaamistason ja oppimisvalmiuksien vahvistamiseen ja lasten taustasta johtuvien oppimiserojen kaventamiseen voidaan vahvimmin vaikuttaa varhaisessa lapsuudessa varhaiskasvatuksen keinoin.

→ OSALLISTUMISASTE NOUSUUN.

Varhaiskasvatuksen asemaa osana koulutusjärjestelmää on vahvistettava, ja siksi sen asema osana perustuslain sivistyksellisiä oikeuksia on lainsäädännössä selkeytettävä. Varhaiskasvatukseen osallistumista on kaikin tavoin tuettava. Kotihoidontuesta on poistettava kannusteet (ns. sisaruskorotus), jotka heikentävät vanhemman sisarusen varhaiskasvatukseen osallistumista.

→ OPETTAJAN KIELITAITO EDELLYTYKSENÄ KIELENOPPIMISELLE. Turvataan varhainen kielienoppiminen säätämällä varhaiskasvatuksen opetuskielestä sekä opetuskielen kielitaitovaatimuksesta opettajille, erityisopettajille sekä päiväkodin johtajille.

Vahvistetaan esiopetusta koulutuksellisen tasa-arvon parantamiseksi

Esiopetuksen tavoitteellisuutta ja vaikuttavuutta on parannettava, jotta voidaan kaventaa lasten taustoista johtuvia oppimiseroja ja vahvistaa koulutuksellista yhdenvertaisuutta. Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua myös päiväkodissa järjestettävään esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen.

→ UUDISTETAAN ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA.

Esiopetuksen opetussuunnitelman uudistaminen on käynnistettävä samanaikaisesti perusopetuksen ops-uudistuksen kanssa. Opetussuunnitelma vaatii selkeytystä ja täsmenämistä. Tavoitteellisuus, opetus ja oppiminen on nostettava keskiöön ikäkaudelle soveltuvilla pedagogisilla ratkaisuilla muistaen leikin merkityksen.

→ KOKONAISET ESIOPETUSPÄIVÄT.

Esiopetuksen vuosittainen tuntimäärä on nostettava 760 tuntiin. Tämä takaisi lapsille kokonaiset neljän tunnin esiopetuspäivät koko lukuvuodelle.

→ VAHVA JA YHTENÄINEN TUKI.

Esiopetuksen tuen vahvistamista on jatkettava. Erityisesti riittävä erityisopetus on turvattava ja varmistettava, että tuki on yhtenäistä koko päivän ajan.

"Turvallinen ja pysyvä päiväkotiympäristö rakentuu lapsen tarpeet huomioon ottavasta ryhmäkoosta, pysyvistä ryhmistä sekä lasten ja henkilöstön kannalta toimivista, terveellisistä ja turvallista tiloista."

Minttu Ilveskivi
erityisasiantuntija

Vahvistetaan varhaiskasvatuksen tuen lainsäädäntöä ja yhtenäistetään sitä esiopetuksen tuen kanssa

Varhaiskasvatuksen tuen lainsäädäntö on nykyisellään liian väljää turvaamaan sen, että lapsi saa tarvitsemaansa tukea. Lainsäädäntöä onkin yhtenäistettävä esiopetuksen tuen kanssa.

→ **OIKEUS ERITYISOPETTAJAAN.** Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on lapsen tuen asiantuntija. Lapsen oikeudesta erityisopettajan antamaan opetukseen onkin säädetty vahvemmin. Jotta tämä toteutuu, tarvitaan erityisopettajamitoitus. Jokaista sataa varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta kohden tulee olla yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja esiopetusikäisillä yksi erityisopettaja 50 lasta kohden.

→ **TOIMIVAT TUKIMUODOT.** Nykyisten tuen tasojen sijaan tulee säätää ryhmäkohtaisista tuen muodoista sekä lapsikohtaisista tukitoimista.

Turvataan lapsille riittävän pienet ja pysyvät ryhmät

Lapsen näkökulmasta turvallisuus ja oppimismahdollisuudet perustuvat siihen, että ryhmät ovat riittävän pieniä ja ryhmä pysyy tuttuna ja muuttumattomana. Päiväkodin pysyvä ryhmä tukee myös lapsen ystävyyssuhteita ja turvaa leikin sekä oppimisen jatkuvuuden.

→ **SUHDELUKU.** Päiväkodissa henkilöstön ja lasten määrää ohjaavaksi suhdeluvuksi on säädetty kaikille 3 vuotta täyttäneille lapsille 1:7 ja luovuttava kokonaan suhdeluvusta 1:13. Lisäksi on säädetty, että yhteen lapsiryhmään voi olla sijoitettuna enintään lain mukainen enimmäismäärä lapsia suhteessa ryhmän henkilöstömäärään. Poikkeuksena tästä on huomioitava vuorohoitoryhmät.

→ **OMAT RYHMÄTILAT.** Ryhmillä on oltava omat ryhmätilat, joiden käyttöä ei porrasteta toisen ryhmän kanssa.

→ **TURVALLISUUS.** Turvallisuutta on vahvistettava säätämällä, millaisia kasvatuksellisia ja turvaamistoimia, kuten kiinnipitoa, voidaan kohdistaa esimerkiksi väkivaltaisesti käyttäytyvään lapseen.

Kysy lisätietoja!

Minttu Ilveskivi
erityisasiantuntija

Auli Setälä
erityisasiantuntija

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

Ratkaisumme perusopetukseen

Seurataan ja selvitetään uudistetun oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteutumista ja korjataan puutteet

→ **TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.** Oppimisen tuen lakimuutoksen seurantatiedon pohjalta on selvitettävä, miten uudistuksen tavoitteet ovat toteutuneet. Miten esimerkiksi ryhmäkohtainen tuki on vaikuttanut kouluissa annetun tuen määrään, riittävyyteen ja vaikuttavuuteen? Entä miten oppilaskohtaista tukea saavien oppilaiden tuen tarpeeseen on pystytty vastaamaan verrattuna entiseen tuen malliin, ja miten tukea saavien oppilaiden määrä on kehittynyt?

→ **SITOUTUMINEN TARVITTAVIIN KORJAUSTOIMIIN.** Hallituksen tulee sitoutua korjaamaan tuen lainsäädäntöä ja rahoitusta, jos selvitys osoittaa, ettei tuen uudistuksella olla pääsemässä haluttuihin lopputuloksiin eli varhaisen oppimisen ja koulunkäynnin tuen vahvistamiseen sekä riittävän tuen takaamiseen jokaiselle tukea tarvitsevalle. Mahdollisia korjaustoimia ovat mm. ryhmäkohtaisen tuen kertoimen kasvattaminen ja erityisopettajien saatavuuden varmistaminen.

→ **KUNTOUTTAVA OPETUS.** Hallituksen on perustettava työryhmä valmistelemaan lainsäädän-

tä kuntouttavasta opetuksesta muun muassa oppilaille, joiden psyykkinen toimintakyky on heikko.

Uudistetaan tuntijako ja nostetaan vähimmäistuntimäärää yhdenvertaisuuden parantamiseksi

→ **UUDISTETAAN PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKO.** Oppimistulosten vahvistamiseksi tuntijako-uudistuksessa on jatkettava myös perusopetuksen vähimmäistuntimäärän kasvattamista. Vähimmäistuntimäärää on nostettava vähintään kolmella vuosiviikkotunnilla nykyisestä. Oppiaineiden vähimmäistuntimäärä pitää tuntijaossa vuosiluokkaistaa valtakunnallisesti. Siten myös tavoitteet voidaan vuosiluokkaistaa opetussuunnitelman perusteissa.

Uudistetaan perusopetuksen opetussuunnitelma vahvistamaan perustaitoja ja oppimistuloksia

→ **UUDISTETAAN OPETUSSUUNNITELMA.** Hallituskaudella tulee toteuttaa perusopetuksen opetussuunnitelman uudistus, jossa kantavana tavoitteena on karsia ja selkeyttää perusopetuksen tavoitteita sekä keskittyä ydintavoitteisiin ja sisältöihin. Perustaitojen osaaminen on varmistettava kaikissa oppiaineissa unohtamatta perusopetuksen yleissivistävää tehtävää. Paikallisesti päätettäviä asioita on vähennettävä, ja niillä on voitava lähinnä täydentää valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Tämä vahvistaa opetuksen yhdenvertaisuutta.

51 %

peruskoulun opettajista arvioi, että kaikki oppilaat eivät saa tarvitsemaansa tukea.

Lähde: OAJ:n jäsenkysely, 2026.

"Oppilaan pitää saada tarvitsemansa tuki riippumatta kotikunnasta."

Sari Jokinen, erityisasiantuntija

→ **TÄSMÄLLISET ARVIOINTIKRITEERIT.** Opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä tavoitteet on määriteltävä vuosiluokittain valtakunnallisesti. Vähimmäisosaamisen arviointikriteerit on täsmennettävä selkeiksi. Arviointikriteereiden käyttöä konkretisoimaan ja arviointia yhdenvertaistamaan on luotava opettajien käytettäväksi kansallinen arvioinnin tukipankki.

Tuetaan vuorovaikutusta ja opetuksen eriyttämistä antamalla suositus opettajamitoituksesta perusopetuksen ryhmille

Opettajamitoituksella ja ryhmäkoolla on vahva vaikutus opettajan ja oppilaiden vuorovaikutukseen, työrauhaan sekä mahdollisuuteen eriyttää opetusta niin heikoimmille kuin etevimmille oppilaille.

→ **RYHMIEN TARPEET HUOMIOIVA SUOSITUS OPETTAJAMITOITUKSESTA.** Ryhmien muodostamista ohjaamaan on annettava suositus opettajamitoituksesta. Suosituksessa kaikki opetusryhmät on ohjeistettava muodostamaan siten, että oppilaita on yhtä opettajaa kohden enintään 10–20. Suosituksen välystä noudatettaessa tulee huomioida mitoitukseen vaikuttavina tekijöinä mm. opetuksen työtapoihin ja työturvallisuuteen liittyvät vaatimukset, eri vuosiluokkien oppilaiden opettaminen samassa opetusryhmässä, oppi-

misen tai koulunkäynnin tukea tarvitsevat oppilaat, eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevat ja S2-oppilaat sekä opetuksen antaminen etäyhteyksiä hyödyntäen.

Laajennetaan opiskeltavien kielten valikoimaa ja monipuolistetaan tuntijaossa kielten tarjontaa

→ **KIELIVALIKOIMA LAAJEMMAKSI.** Suomen kansainvälistä kilpailukykyä ja oppilaiden yhdenvertaisuutta tulee vahvistaa laajentamalla opiskeltavien kielten valikoimaa. Uudistettavassa tuntijaossa on säädettävä, että opetuksen järjestäjän on tarjottava A-kielenä myös muuta vierasta kieltä kuin englantia. Lisäksi on säädettävä, että kielivalikoimassa tarjottu opetus on järjestettävä viimeistään silloin, jos kahdeksan opetuksen järjestäjän oppilasta valitsee kyseisen kielen. Tarvittaessa koulut ja opetuksen järjestäjät voisivat järjestää opetuksen yhteistyössä hyödyntämällä etäyhteyksiä nykyainsäädännön mukaisesti.

Kysy lisätietoja!

Sari Jokinen
erityisasiantuntija

Ida Leino
asiantuntija

Päivi Lyhykäinen
erityisasiantuntija

Pauliina Viitamies
johtava erityisasiantuntija
→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

Ratkaisumme perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheeseen

Tutkintokoulutukseen valmentavalla koulutuksella (TUVA) on tärkeä rooli sen varmistajana, että jokaisen nuoren siirtymä toiselle asteelle käy sujuvasti.

→ **OIKEUS OPPIMISEN TUKEEN.** TUVA-lainsäädäntöön pitää määritellä jokaiselle tukea tarvitsevalle opiskelijalle oikeus oppimisen tukeen.

→ **TUVAN LAATU.** Opiskelijoiden määrä suhteessa opettajien, opinto-ohjaajien ja erityisopettajien määrään on määritettävä, jotta varmistetaan TUVA-koulutuksen laatu. Lisäksi on vahvistettava nivelvaiheen opinto-ohjausta. Järjestämislupia myönnettäessä on varmistettava, että opetus voidaan toteuttaa lähiopetuksena ja opiskelijoiden tarpeet huomioiden riittävästi tuettuna. Opetuskielen osaamista vahvistavia opintoja on kehitettävä.

→ **KUNTOUTTAVA OPETUS.** Työryhmän on valmisteltava lainsäädäntö kuntouttavasta opetuksesta esi- ja perusopetukseen, toiselle asteelle sekä TUVA-koulutukseen.

"Tutkintoon valmentava koulutus eli TUVA on luotu vahvistamaan perusopetuksessa hankittua osaamista, mahdollistamaan arvosanojen korottaminen sekä auttamaan opiskelijaa löytämään reitin lukioon tai ammatilliseen koulutukseen."

Tehtävä on edelleen ajankohtainen: opiskelijoilla on oltava riittävästi aikaa ja tukea oman polkunsa löytämiseen."

Mirjami Lehtikainen
erityisasiantuntija

Kysy lisätietoja!

Mirjami Lehtikainen
erityisasiantuntija

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

Ratkaisumme lukiokoulutukseen

Ikäluokkien pienentyminen haastaa pienten lukioiden toimintaedellytyksiä suuressa osassa Suomea. Kunnalla on järjestämisluupa- perustuva oikeus järjestää lukiokoulutusta, mutta ei velvollisuutta siihen. Alueellista järjestämisvelvoitetta ei ole. Lukion aineenopettajat opettavat usein myös perusopetuksessa.

Rahoitusjärjestelmä turvaamaan alueellisesti saavutettavaa lukiokoulutusta

→ **YHTEISTYÖN MAHDOLLISTAVA RAHOITUSJÄR- JESTELMÄ.** Ikäluokkakehitys edellyttää sitä, että koulutustarvetta tarkastellaan alueel- lisesti ja aineenopetus turvataan yläkouluis- sa ja lukioissa järjestämisyyhteistyöllä. Lu- kiokoulutuksen rahoitusjärjestelmää tulee kehittää siten, että siinä tunnistetaan alueel- liseen opiskelijamäärään perustuva koulu- tustarve ja kuntarajat ylittävä yhteistyö.

→ **SELVITYSTYÖRYHMÄ ALUEELLISEEN JÄRJESTÄ- MISEEN.** Hallituksen tulee perustaa työryhmä, joka selvittää alueellisen järjestämisen velvoit- tavuutta tunnistuen perusopetuksen ja lukio- koulutuksen yhteisen järjestämisen.

Turvataan opiskelijan oikeus lähiopetukseen ja vahvistetaan tarpeellisia opiskelu- sekä vuorovaikutustaitoja

Nuorten lukiokoulutuksessa oleellista on kohtaaminen ja vuorovaikutuksessa toi- mminen. Yhteisötaitojen vahvistaminen

edellyttää oppilaitoksessa lähiopetuksena ta- pahtuvaa oppimista ja ryhmässä toimimista.

→ **LÄHTÖKOHTANA LÄHIOPETUS.** Lukiokoulu- tusta tulee jatkossakin järjestää lähtökohtaises- ti lähiopetuksena siten, että lukiota voisi käydä kotona asuen. Etä- ja verkkovälitteisiä opetus- järjestelmiä hyödyntämällä voidaan laajentaa vähemmän opetettavien aineiden saavutetta- vuutta. Alueellista lukiokoulutusta selvittävän työryhmän tehtäväksi on määrättävä ehdotuk- sen tekeminen valtakunnallisesta opintotarjon- nan tarpeesta ja koordinoinnista.

Laaditaan lukiokoulutukselle valtakunnalliset laatutavoitteet laatua ja yhdenvertaisuutta ohjaamaan

Lukiokoulutuksen tulee antaa laaja yleissivis- tys sekä vahvat valmiudet korkea-asteen opin- toihin. Ikäluokkien pienentyessä ja muuttoliik- keen vahvistuessa lukiot ovat tulevaisuudessa keskenään yhä erilaisempia. Suuremmissa kau- pungeissa opetusryhmät ovat suuria samalla, kun pienissä lukioissa kamppaillaan toisenlais- ten opetuksen laatuun vaikuttavien tekijöiden kanssa. Oppimisen tuki ja opinnoissa tarvittavi- en koulunkäyntitaitojen vahvistaminen edellyt- tää selkeitä rakenteita. Opetusta annetaan tule- vaisuudessa oletettavasti yhä enemmän etä- ja verkkovälitteisesti.

→ **KANSALLISET LAATUTAVOITTEET.** Lukiokoulu- tuksen laatua ja yhdenvertaisuutta ohjaamaan tulee laatia kansalliset laatutavoitteet, joiden to- teutumista mitataan ja seurataan. Laatutavoit- teilla turvataan opiskelijan oikeutta kohtuulli-

seen ryhmäkokoon sekä laadukkaaseen lähi- ja etävalitteiseen opetukseen, ohjaukseen, oppimateriaaleihin ja opiskeluvälineisiin.

Selvitetään oppimisen tuen uudistuksen vaikutuksia lukiokoulutuksessa ja varmistetaan lisärahoituksen kohdentuminen siihen, mihin se on tarkoitettu

Lukion oppimisen tukeen kohdennettiin vuodesta 2025 alkaen 10 miljoonan euron lisärahoitus. Lukiokoulutuksen rahoitus on kuitenkin yleiskatteellista, minkä seurauksena koulutuksen järjestäjä voi kohdentaa rahoituksen haluamallaan tavalla.

→ **UUDISTUKSEN VAIKUTUSTEN JA RAHOITUKSEN KOHDENTUMISEN ARVIOINTI.** Oppimisen tuen uudistuksen vaikutuksia on arvioitava. Lisäksi on selvitettävä, missä määrin rahoitus kohdentuu oppimisen tukeen ja erityisopetuksen vahvistamiseen. Selvityksen pohjalta on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta tuki tosiasiallisesti vahvistuu.

Kysy lisätietoja!

Tuomo Laakso

Johtava erityisasiantuntija

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

"Suomessa on jo lähes 100 lukiota, jossa opiskelijoita on alle sata. Miten laadukasta lukiokoulutusta järjestetään pienentyvien ikäluokkien Suomessa?"

Vastauksen löytäminen tähän kysymykseen on nostettava prioriteettilistan kärkeen seuraavalla hallituskaudella.

Viime vuosina lukiokoulutusta on jo uudistettu voimakkaasti. Lukiolakia, rahoitusjärjestelmää ja ylioppilastutkintoa on muutettu, ja oppivelvollisuus laajennettiin 18 ikävuoteen vuonna 2021.

Ennen lisä uudistuksia on pysähdyttävä arvioimaan näiden uudistusten vaikutuksia, jotta tulevaisuutta kohti edetessämme selkänäojana on tutkittu tieto."

Tuomo Laakso

johtava erityisasiantuntija

Ratkaisumme toisen asteen ammatilliseen koulutukseen

Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on antaa opiskelijoille vahvat valmiudet työelämään ja jatko-opintoihin. Siksi opiskelijoilta vaadittava tavoitetaso on pidettävä korkealla. Jotta jokainen voi yltää tavoitteisiin, opiskelijoiden on saatava tarvitsemansa opetus sekä yksilöllistä tukea ja ohjausta.

Lisää lähiopetusta turvaamaan työelämään ja jatko-opintoihin tarvittava osaaminen

→ **KOKONAISET LÄHIOPETUSPÄIVÄT JA -VIIKOT.** Oppivelvollisten saamaa lähiopetuksen määrää on lisättävä sekä turvattava opiskelijoille kokonaiset lähiopetuspäivät ja -viikot.

→ **OPPIMISEN EDELLYTYKSET KUNTOON.** Ammatitaitoiset opettajat, ajantasaiset oppimateriaalit sekä asianmukaiset ja turvalliset oppimisympäristöt ovat keskeisiä oppimisen edellytyksiä. Rahoituksen ja lainsäädännön on ohjattava koulutuksen järjestäjiä kohdentamaan resurssit ensisijaisesti opetukseen ja oppimisen tukeen, jotta jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus onnistua opinnoissaan parhaalla mahdollisella tasollaan.

Opetusryhmiä on pienennettävä ja tuen uudistuksen tavoitteiden toteutumista seurattava.

"Leikkausten myötä lähiopetus on ammatillisessa koulutuksessa vähentynyt samalla, kun opiskelijoiden tuen tarve on lisääntynyt. Tämä on täysin kestämaton yhtälö."

Eira Bani, johtava erityisasiantuntija

→ **VÄHEMMÄN HALLINNOLLISTA KUORMAA.** Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) sisältöä on karsittava ja uudistettava siten, että se muuttuu aidosti opiskelijan ja opettajan väliseksi oppimista ja opintojen etenemistä tukevaksi asiakirjaksi. Samalla HOKSin hallinnollista kuormittavuutta on vähennettävä.

Huolehditaan osaamisen ajantasaisuudesta ja jatkuvasta oppimisesta sekä ammatillisen koulutuksen väylistä korkeakouluihin

→ **VÄYLÄT KORKEAKOULUOPINTOIHIN.** Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden ja sieltä valmistuneiden pääsyä korkeakouluopintoihin on edelleen kehitettävä. Kehitystyössä on huomioitava nykyiset väylä- ja polkuopinnot.

→ **SUJUVAA JATKUVAA OPPIMISTA TYÖELÄMÄÄN.** Työelämässä jo oleville on mahdollistettava joustava jatkuva oppiminen ja sujuvoitettava jatko-opintoihin siirtymistä. Samalla on tärkeää vahvistaa ammatti- ja erikoisammattitutkintojen asemaa työelämässä tunnustettuina jatkotutkintoina, jotka syventävät osaamista ja mahdollistavat uralla etenemisen.

Turvataan opiskelijoiden oikeus laadukkaaseen ja yhdenvertaiseen ammatilliseen koulutukseen laatimalla kansalliset laatukriteerit

Ammatillisen koulutuksen pitää olla laadukasta ja yhdenvertaista läpi Suomen.

Kysy lisätietoja!

Eira Bani

johtava erityisasiantuntija

Lauri Kurvonen

erityisasiantuntija

Mirjami Lehtikainen

erityisasiantuntija

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

→ YHDENVERTAINEN OPETUKSEN JA ARVIOINNIN

LAATU. Ammatillisen koulutuksen laadun varmistaminen edellyttää selkeitä ja yhdenmukaisia käytäntöjä. Ammatilliseen koulutukseen on luotava kansalliset laatuksiteerit, jotka ohjaavat koulutuksen kehittämistä ja varmistavat sen yhdenvertaisen laadun.

Yhteisiin aineisiin on luotava yhtenäinen ja oikeudenmukainen arviointimenettely sekä määriteltävä opetustuntimäärät, jotka tukevat opiskelijoiden oppimista ja osaamisen tunnistamista.

Näyttöjen toteutuspaikkoja koskevat säädökset on päivitettävä vastaamaan nykyisiä tarpeita, ja opiskelijan ammattialan teorian tiedon hallintaa on arvioitava erikseen.

Ammatillisten opintojen suunnittelua ja toteutusta on vahvistettava tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa, jotta koulutus vastaa paremmin työelämän vaatimuksiin ja opiskelijoiden tulevaisuuden tarpeisiin – unohtamatta koulutuksen yleissivistävää tehtävää ja jatko-opintokelpoisuuden turvaamista.

Turvataan ammatillisen koulutuksen saavutettavuus

→ **VARMISTETAAN SAAVUTETTAVUUS.** Ammatillisen koulutuksen maantieteellinen saavutettavuus on turvattava. Saavutettavuutta arvioitaessa on tarkasteltava myös eri koulutusalojen saatavuutta alueilla.

Ratkaisumme taiteen perusopetukseen

Seurataan ja arvioidaan taiteen perusopetuksen kokonaisuudistuksen toteutumista

→ **LAADUKAS JA SAAVUTETTAVA OPETUS.** Taiteen perusopetuksen kokonaisuudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista on seurattava. Viimeistään hallituskauden puolivälissä on arvioitava esimerkiksi sitä, onko koulutuksen alueellinen ja taiteenalakohtainen saavutettavuus parantunut ja ovatko yhteistyön edellytykset parantuneet. Lisäksi on arvioitava, miten uudistus on vaikuttanut toiminnan laatuun.

Vahvistetaan taiteen perusopetuksen tunnettuutta ja siihen osallistumista

→ **HANKE TUNNETTUUDEN LISÄÄMISEKSI.** Käynnistetään yhdessä kuntien ja sidosryhmien kanssa hallituskauden mittainen hanke, jolla lisätään taiteen perusopetuksen tunnettuutta erityisesti haavoittuviin väestöryhmiin kuuluvien nuorten keskuudessa. Tavoitteena on tukea näiden lasten ja nuorten hyvinvointia ja kotoutumista sekä ehkäistä yksinäisyyttä harrastustoimintaan osallistumisen avulla.

Kysy lisätietoja!

Hannele Louhelainen

johtava erityisasiantuntija

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

Ratkaisumme yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin

Koulutus- ja osaamistason nostaminen edellyttää korkeakoulutuksen laadun turvaamista

→ KOULUTUSMÄÄRÄT JA RAHOITUS KUNTOON.

Korkeakoulutettujen osuuden nostaminen edellyttää pysyvää koulutuspaikkamäärien nostamista sekä rahoitustasoa, joka turvaa koulutuksen laadun opiskelijamäärien kasvaessa.

→ UUSI MALLI TYÖURAN AIKAISELLE OPPIMISELLE.

Työuran aikaiselle jatkuvalle oppimiselle on luotava oma erillinen toteutus- ja rahoitusmallinsa, joka kattaa ammatillisen toisen asteen ja korkea-asteen koulutukset. Lisäksi on vahvistettava keinoja tehdä yhteistyötä korkeakoulujen välillä sekä yritysten, kolmannen sektorin, julkisen sektorin, toisen asteen oppilaitosten ja jatkuvan oppimisen eri toimijoiden kanssa.

Kehitetään korkeakoulujärjestelmää hallitusti hyödyntäen kahden rinnakkaisen korkeakoulun vahvuuksia

→ SÄILYTETÄÄN YLIOPISTOT JA AMMATTIKORKEAKOULUT.

Korkeakoulujärjestelmää on kehitettävä kokonaisuutena ja tasa-arvoisena säilyttäen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erilaiset roolit ja tehtävät.

"Suomi tarvitsee ylihallituskautisen suunnitelman koulutus- ja osaamistason nostamiseksi."

Hanna Tanskanen
johtava erityisasiantuntija

Kysy lisätietoja!

Hannele Louhelainen

johtava erityisasiantuntija

Hanna Tanskanen

johtava erityisasiantuntija

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

Korkeakoulujen toimintaedellytykset on pidettävä vahvoina laadun vahvistamiseksi opetuksessa ja tutkimuksessa.

Vahvistetaan tieteen, taiteen ja opetuksen vapautta

→ AKATEEMINEN VAPAAUS DEMOKRATIAN PERUS-

PILARINA. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tulee jatkossakin perustua vahvaan akateemiseen vapauteen. Akateeminen vapaus edellyttää ennakoitavaa ja riittävää rahoitusta. Lisäksi kaikessa lainsäädäntötyössä on varmistettava, ettei tieteen vapauteen puututa tai rajoiteta sitä liian epämääräisillä muotoiluilla. Turvaamalla tieteen, taiteen ja opetuksen vapautta vahvistamme samalla osaamisen laatua sekä demokraattisen yhteiskuntamme peruspilareita.

Jatketaan työtä sen eteen, että korkeakoulut ovat hyviä työpaikkoja ja houkuttelevat jatkossakin parhaita osaajia

→ HENKILÖSTÖN RIITTÄVYYS JA PYSYVYYS SEKÄ

PEDAGOGINEN OSAAMINEN. Korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstön pedagogista osaamista on vahvistettava. Korkeakouluissa on myös lisättävä vakituisen opetushenkilöstön määrää, jotta se vastaa laajentuvaan korkea-koulutuksen tarpeeseen.

Vahvistetaan työn tuottavuutta ja kasvuun edellytyksiä tukemalla työkykyä ja työelämän vakautta

Työkykyä ja työhyvinvointia edistämällä voidaan pidentää työuria sekä vaikuttaa positiivisesti julkiseen talouteen, työllisyyteen, verokertymään ja työeläkejärjestelmän ra-
hoitukseen.

Vahvistetaan päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten turvallisuutta alan omalla työsuojeluohjelmalla

→ **TYÖSUOJELUOHJELMA.** Kasvatus-, opetus- ja tutkimusalalle on luotava oma työsuojeluohjelma, jolla vähennetään opetushenkilökunnan ja johtajien kokemaa kuormitusta ja varmistetaan, että koulut, päiväkodit ja oppilaitokset ovat turvallisia työpaikkoja ja oppimisympäristöjä. Jat-
kossa työnantajaa on voitava sanktioida entistä vahvemmin, jos työsuojelusääntelyä ei noudateta.

Työsuojeluohjelmalla tarkoitetaan esimerkiksi työsuojelulainsäädännön kehittämistä siten, että voidaan vaikuttavasti ennaltaehkäistä ja tehokkaasti puuttua väkivalta- ja uhkatilanteisiin sekä haitalliseen työkuormitukseen.

Oppilaitosturvallisuuden parantamiseksi tarvitaan kansalliset suositukset sekä opetusalan ominaispiirteet huomioiva kansallinen työkalu työn vaarojen selvittämiseen ja arviointiin. Henkilöstöön kohdistuvien väkivalta- ja uhka-

tilanteiden ennaltaehkäisy ja selvittäminen on huomioitava henkilöstön täydennyskoulutusta kehitettäessä.

Lisätään työkykyä ja työhyvinvointia tukevia toimia työn tuottavuuden parantamiseksi ja työurien pidentämiseksi

Opettajat kouluttavat osajat kaikkialle yhteiskuntaan. Siksi Suomella ei ole varaa olla huolehtimatta opetusalan ammattilaisten työkyvystä ja -hyvinvoinnista.

→ **TYÖTERVEYDESTÄ TUKEA ERITYISESTI MIELEN HYVINVOINTIIN.** Työterveyshuollon rooli työkyvyn ja työhyvinvoinnin tukemisessa on keskeinen. Työterveyshuollon lakisäateisiä palveluita tulisi laajentaa erityisesti mielen hyvinvoinnin osalta.

→ **VÄHENNETÄÄN PSYKOSOSIAALISTA KUORMITUSTA.** Työn psykososiaalinen kuormitus on tunnistettava ja siihen on puututtava tehokkaasti. Esimerkiksi psykososiaalisten kuormitustekijöiden mittaamista on säädettävä velvoittavamaksi ja täsmennettävä siten, että opetuslalle tyypilliset kuormitustekijät tunnistetaan paremmin. Ennaltaehkäisevä toiminta, arviointi ja toimenpiteet on turvattava työturvallisuuslainsäädännöllä.

→ **PARANNETAAN OSA- JA TÄSMÄTYÖKYKYISTEN MAHDOLLISUUKSIA TYÖNTEKOON.** Sairausvapaalta työhön palaamista on tuettava esimerkiksi lieventämällä osasairauspäivärahaan liittyviä työaika-
rajoja. Lisäksi on täsmennettävä ja vahvistettava työnantajan velvollisuutta selvittää ja tarjota korvaavaa työtä tilanteissa, joissa työntekijä on omaan työhönsä työkyvytön.

Kysy lisätietoja!

Ulla Walli

lakiasiaainjohtaja

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

"Opetusala tarvitsee työsuojeluohjelman, jotta voidaan paremmin puuttua lisääntyneeseen väkivaltaan kouluissa, päiväkodeissa ja oppilaitoksissa."

Ulla Walli, lakiasiaintojohtaja

Parannetaan palvelussuhdeturvaa

Palvelussuhdeturvaa parantamalla tuetaan vakaata työelämää, pitkiä työuria, työhyvinvointia sekä syntyvyyttä. Toistaiseksi voimassa olevissa palvelussuhteissa työntekijöillä on muun muassa parempi ostovoima ja vakaammat edellytykset perheen perustamiseen. Tämä kaikki tukee myös talouskasvua.

→ **IRTISANOMISSUOJA KUNTOON.** Irtisanomisten on oltava mahdollisia vain asiallisesta ja painavasta syystä. Perhevapaalta palaaville työntekijöille on säädettävä irtisanomissuoja.

→ **TÄSMENNETÄÄN VIRANHALTIJALAKIA JA LIIKKEENLUOVUTUSLAKIA.** Viranhaltijalaissa on tarkennettava muun muassa tuntiopettajien ja sijaisten asemaa, takaisinottovelvoitetta, työajan vakiintumista sekä yleistä vahingonkorvaussäännöstä. Lisäksi riitautusten määräaikoja on pidennettävä. Ennen liikkeenluovutusta irtisanotun viranhaltijan oikeudellista asemaa on selkeytettävä.

→ **PERUSTELLUT SYYT MÄÄRÄAIKAISUUKSILLE.** Myös määräaikaisten työntekijöiden asemaa parantamalla voidaan vaikuttaa positiivisesti työllisyyteen ja talouskasvuun. Opetusalalla määräaikaisten työsuuhdeturvaa vahvistamalla kasvatettaisiin alan veto- ja pitovoimaa. Siksi määräaikaisuuksille on vaadittava perusteltu syy.

Vahvistetaan opetusalan tekijänoikeuksia

Opetusalalla innovoidaan ja tuotetaan paljon opetusmateriaalia. Silti alan tekijänoikeudet ovat

epäselviä, ja työnantajat koettelevat niiden rajoja jatkuvasti.

→ **TEKIJÄNOIKEUDET JA IMMATERIAALIOIKEUDET KUNTOON.** Opettajien tekijänoikeudellista suojaa lainsäädännössä on vahvistettava. Tekijänoikeuksissa tulisi huomioida paremmin esimerkiksi opettajien autonomia ja muut opetusalan erityispiirteet. Akateemista yrittäjyyttä on edistettävä esimerkiksi parantamalla opetus- ja tutkimushenkilöstön immateriaalioikeuksia työsään tekemisiin keksintöihin ja innovaatioihin.

Kehitetään työttömyysturvaa

Etenkin ikäluokkien pienentyessä talouskasvumme ja koko hyvinvointiyhteiskunnan kestävä rahoitus pohja nojaavat korkeaan työllisyysasteeseen. Työttömyysturvaa kehittämällä voidaan parantaa työntöön kannattavuutta ja työntekijöiden asemaa.

→ **TYÖTTÖMYYSTURVAN EHDOT KOHTUULLISIKSI.** Työttömyysturvalakiin pitää säätää 12 kuukauden työssäoloehdon rinnalle enintään kahdeksan kuukauden työssäoloehdosta, jolla työntekijä saisi ansiopäiväraha-oikeuden 50 päiväksi. Tämä turvaisi esimerkiksi opetusallalla vastavalmistuneiden opettajien asemaa.

Ansiosidonnaisen päivärahan porrastusta on ajallisesti pidennettävä, koska työnhaku opetusallalla ja asiantuntijatyössä yleensäkin voi kestää työnhakijasta riippumattomista syistä. Työttömyysturvan suojaisuus on palautettava, jotta työn tekeminen myös osa-aikaisesti on kannattavampaa.

Reilut työmarkkinat takaavat vakaan talouskasvun ja yhteiskuntarauhan

Työvoiman osaaminen, kilpailukyky ja tuotavuus turvataan laadukkaalla koulutusjärjestelmällä. Koulutetut opettajat ovat laadun avain. Siksi alan veto- ja pitovoimasta on huolehdittava.

Vahvistetaan sopimusyhteiskuntaa ja työriitojen sovittelujärjestelmää yhteiskuntarauhan ja sisäisen vakauden turvaamiseksi

Taloudellisesti haastavat ajat ja Suomeen kohdistuvat ulkoiset uhat edellyttävät sisäistä yhtenäisyyttä. Työmarkkinoilla tätä yhtenäisyyttä ja työrauhaa voidaan rakentaa vain vahvistamalla sopimisen kulttuuria ja välttämällä sanelu-politiikkaa.

→ **UUDISTETAAN TYÖRIITALAKIA.** Valtakunnan sovittelijalle on säädettävä toimivalta poiketa palkankorotusten yleisestä linjasta tilanteissa, joissa on turvattava osaavan ja koulutetun työvoiman saatavuus ja palkkatasa-arvon toteutuminen.

→ **YLLÄPIDETÄÄN YHTEISTÄ TILANNEKUVAA.** Valtakunnansovittelijan toimistoon on perustettava riippumaton talousosasto, jonka tehtävänä on tuottaa ajankohtaista tilannekuvaa maan taloudellisesta tilanteesta ja palkansaajien reaalian-sioiden kehityksestä.

→ **YLEISSITOVUUS JA KOLMIKANTA.** Työrauhaa puolustetaan vahvalla sopimisen kulttuurilla. Se edellyttää työehtosopimusten yleissitovuuden puolustamista sekä keskeisten työelämäuudis-tusten sopimista kolmikannassa.

→ **JÄSENMAKSUT ON VOITAVA VÄHENTÄÄ VERO-TUKSESSA.** Ammattijärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeus on palautettava.

Edistetään työelämän yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa

On tärkeää saada jokaisen työntekijän täysi osaa-minen käyttöön hänen taustastaan riippumat-ta. Siksi kaikenlaista syrjintää on ehkäistävä ja kitkettävä vaikuttavilla toimilla.

→ **KOHTI PALKKATASA-ARVOA.** Korkeasti kou-lutettu henkilöstö naisvaltaisilla aloilla hoitaa monia yhteiskunnan kannalta korvaamattomia ydintehtäviä. Jotta näille aloille saadaan jatkos-sakin houkuteltua osaajia, palkkatasa-arvoa on vahvistettava. Palkkauksessa on aina huomioi-tava koulutus ja kelpoisuus. Palkka-avoimuut-ta on lisättävä.

→ **YHDENVERTAISEMPAA TYÖELÄMÄÄ.** Syrjiviä rakenteita on purettava ja ehkäistävä lainsäädännöllä, jotta parhaat osaajat sukupuolesta tai taustasta riippumatta voivat työllistyä ja edetä urallaan kykyjensä ja osaamisensa mukaisesti. Tasa-arvon vahvistaminen työelämässä edel-

Termit ajan tasalle

Vuonna 2025 kuntien ja hyvinvointi-alueiden sopimusneuvottelujen myötä luottamusmiehistä tuli luottamusdustajia. Sama tärkeä tehtävä, uusi sukupuolineutraali termi! Nyt on korkea aika päivittää sukupuoli-neutraali termi myös lakiin.

"Yhteiskunnan vakaus ja menestys edellyttävät reilua työelämää. Sopimisen kulttuurista on Suomessa pidettävä kiinni, jotta turvataan tämän päivän hyvinvointi ja tulevaisuuden kasvu."

Petri Lindroos
neuvottelujohtaja

lyttää tukea perhevapaiden tasaiselle jakautumiselle. Yhdenvertaisuutta tukevat myös anonyymi rekrytointi sekä henkilöstön edustajien aseman vahvistaminen esimerkiksi tiedonsaantioikeutta parantamalla. Lisäksi lakitasolla on otettava käyttöön työntekijäedustuksen sukupuolineutraali termistö.

Epäasiallinen kohtelu ja väkivallan uhka on kitkettävä työelämästä

Opetusalalta on kitkettävä epäasiallinen kohtelu, häirintä, kunnianloukkaukset, vihapuhe, määrittäminen sekä fyysinen ja henkinen väkivalta. Myös huoltajien kohtuuttomat vaatimukset kuormittavat opetushenkilöstöä ja heikentävät alan veto- ja pitovoimaa.

→ **SELVÄT PELISÄÄNNÖT TYÖNANTAJAN VELVOLLISUUKSILLE.** Työnantajan velvollisuutta huolehtia väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän loppumisesta työpaikoilla on vahvistettava lainsäädännöllä. Työssä tapahtunut kunnianloukkaus on säädettävä virallisen syytteen alaiseksi, ja määrittäminen on säädettävä rangaistavaksi erillisellä rikoslain säännöksellä. Yksilön oikeusturvaa

pitää parantaa uudistamalla tasa-arvolaki sekä jatkamalla yhdenvertaisuuslain päivittämistä näitä lakeja yhdenmukaistamalla.

Lain turvaa työelämän heikommalle osapuolelle on vahvistettava

Työelämän on perustuttava reiluuteen ja ennakoitavuuteen. Emme voi ajautua tilanteeseen, jossa työelämäkysymykset ratkotaan sanellen eikä yhteistyössä.

→ **TYÖNTEKIJÄJÄRJESTÖILLE KANNEOIKEUS.** Ryhmäkanteen tekeminen tulee mahdollistaa myös ammattijärjestöille. Silloin ammattijärjestö voisi viedä laittomana pitämänsä toiminnan tuomioistuimen käsittelyyn yksittäisen työntekijän puolesta. Kanneoikeus täydentäisi ja tehostaisi viranomaisvalvontaa ja tukisi riitojen ennaltaehkäisyä sekä vahvistaisi merkittävästi työntekijän asemaa ja oikeusturvaa.

→ **RIITAUTUSPROSESSIT KOHTUULLISIKSI.** Palvelussuhteisiin liittyvien riitaprosessien sujuvuutta ja kustannustasoa on kohtuullistettava.

→ **VAHVEMPI VASTUU TYÖHYVINVOINNISTA.** Työnantajan vastuuta työhyvinvoinnin toteutumisesta on vahvistettava. Velvoitteiden laiminlyöminen on sanktioitava.

Kysy lisätietoja!

Petri Lindroos
neuvottelujohtaja
→ etunimi.sukunimi@oaj.fi

PUOLUSTAMISEN ARVOISTA

Muistatko, kun opit jotain, joka muutti elämäsi suunnan? Opettajan, joka sytytti kipinän tai avasi oven uuteen maailmaan? Tällaiset käännteentekevät hetket ovat osa sinun ja samalla koko Suomen tarinaa.

Suomen tärkein kilpailuetu on korkea osaaminen, eikä se synny itsestään. Mitä vähemmän meitä on ja mitä moninaisemmista taustoista ponnistamme, sitä tärkeämpää on huolehtia, että jokainen saa läpi elämän kantavat tiedot ja taidot sekä valmiuden päivittää osaamistaan muuttuvassa työelämässä ja maailmassa.

Opettajat rakentavat oivallus kerrallaan kansaa, joka tutkii ja ratkaisee mahdottomaltakin tuntuja haasteita ja kääntää talouden ja tuottavuuden taas kasvuun.

Olemme käännekohtassa: luovummeko valttikortistamme, vai varmistammeko, että jokaisella on tulevaisuudessa mahdollisuus kasvaa täyteen potentiaaliinsa?

Myös turvallisuutemme lepää koulutuksen varassa. Kohtaamalla kokonaiset ikäluokat opettajat vahvistavat jatkuvasti luottamusta toisiimme. He kasvattavat meistä sivistynyttä ja lukutaitoista yhteisöä, joka erottaa faktan vilpistä ja kykenee yhteistyöhön silloinkin, kun olemme asioista eri mieltä. Koulutuksen tulosta on kulttuurista lähtien kaikki se, mikä rikastaa arkeamme ja tekee Suomesta puolustamisen arvoisen.

Yhteiskunnan vakaus ja menestys syntyy myös reilusta työelämästä. Sopimisen kulttuuri on edellytys tämän päivän hyvinvoinnille ja tulevaisuuden kasvulle. Olemme käännekohtassa: nojaammeko työmarkkinoilla toistamme kuuntelemiseen ja yhdessä tekemiseen vai sallimmeko vahvemman sanelun?

**Eduskuntavaaleissa voimme varmistaa,
että Suomi on myös huomenna puolustamisen arvoinen.**

→ puolustamisenarvoista.fi

**Autamme päättäjiä rakentamaan puolustamisen
arvoista Suomea – ole yhteydessä!**

Katarina Murto
puheenjohtaja

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Jaakko Salo
koulutuspolitiikan päällikkö
(varhaiskasvatus, perusopetus, lukio)

Niina Jurva
koulutuspolitiikan päällikkö
(ammattillinen koulutus, korkea-
koulut, taiteen perusopetus,
vapaa sivistystyö)

Katri Korolainen
johtava erityisasiantuntija

→ etunimi.sukunimi@oaj.fi → Kaikki yhteystiedot: oaj.fi/yhteystiedot

